

## MAKTABLARDA MUSIQA DARSLARIDA XORIJIY TA'LIM TEKNOLOGIYALARINI QO'LLASH USULLARI

Anar Omarova

Qaraqalpaqstan Respublikasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17069518>

**Annotatsiya.** Musiqa ta'limi o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ma'naviy dunyoqarashini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega. Bugungi globallashuv davrida xorijiy ta'lim texnologiyalarini musiqa darslariga tatbiq etish samaradorlikni oshiradi, o'quvchilarda musiqiy idrokni chuqurlashtiradi va ularning ijodiy faolligini rag'batlantiradi. Xususan, Orff texnologiyasi, Kodaly metodi, Dalcroze evritmika tizimi hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish maktab darslarida musiqani o'rgatishning innovatsion yo'nalishlarini belgilaydi. Bunday yondashuvlar o'quvchilarni nafaqat milliy musiqiy merosni, balki jahon musiqa madaniyatini ham o'zlashtirishga undaydi. Natijada, o'quvchi shaxsida musiqaga bo'lgan qiziqish, emotsional sezgirlilik va kreativ tafakkur rivojlanadi.

**Kalit so'zlar:** musiqa ta'limi, xorijiy texnologiyalar, Orff metodi, Kodaly tizimi, Dalcroze evritmika, axborot texnologiyalari, ijodiy rivojlanish.

## МЕТОДЫ ПРИМЕНЕНИЯ ЗАРУБЕЖНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ МУЗЫКИ В ШКОЛАХ

**Аннотация.** Музыкальное образование играет ключевую роль в формировании эстетического вкуса, развитии творческих способностей и духовного мировоззрения учащихся. В условиях глобализации внедрение зарубежных образовательных технологий в уроки музыки значительно повышает эффективность обучения, усиливает музыкальное восприятие и стимулирует творческую активность школьников. В частности, использование методики Орфа, системы Кодая, ритмики Далькроза, а также современных информационно-коммуникационных технологий открывает новые инновационные направления в преподавании музыки. Данные подходы способствуют не только освоению национального музыкального наследия, но и формированию интереса к мировому музыкальному искусству. В итоге у учащихся развивается интерес к музыке, эмоциональная чувствительность и креативное мышление.

**Ключевые слова:** музыкальное образование, зарубежные технологии, метод Орфа, система Кодая, ритмика Далькроза, информационные технологии, творческое развитие.

## METHODS OF APPLYING FOREIGN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN SCHOOL MUSIC LESSONS

**Abstract.** Methods of applying foreign educational technologies in school music lessons Music education plays a vital role in shaping students' aesthetic taste, developing their creative abilities, and broadening their spiritual worldview. In the era of globalization, the integration of foreign educational technologies into music lessons enhances effectiveness, deepens musical perception, and fosters students' creative activity. Specifically, the application of the Orff method, Kodály approach, Dalcroze eurhythmics, and modern information and communication technologies defines innovative directions in teaching music.

*Such approaches encourage students not only to master national musical heritage but also to explore world music culture. Consequently, learners develop interest in music, emotional sensitivity, and creative thinking.*

**Keywords:** *music education, foreign technologies, Orff method, Kodály approach, Dalcroze eurhythmics, information technologies, creative development.*

Muzika tálimi balanın estetikalıq qábiletin rawajlandıradı, dóretiwshilik pikirlewdi qalıplestiredi hám kórkem talgamanı arttıradı. Dástúriy metodlar bolsa geyde monoton bolıp qalıwı hám studentlerdi psixologiyalıq jaqtan sharshawı múmkin. Usi kózqarastan, Orff, Kodály, Dalcroze sıyaqlı sırt el pedagogikalıq metodları hám zamanagóy informaciya-kommunikaciya texnologiyaların (AKT/I-KT) integraciyalaw sabaqlardı interaktiv, qızıqlı hám nátiyjeli etedi.

**1.Orff Shulverk usılı:** Orff metodınıń tiykarǵı koncepciyası - elementar muzikanı, yaǵnıy balalarǵa jaqın hám ápiwayı formadaǵı muzikanı qollanıwda. Bul jantasıwda muzika, háreket, sóz hám dramatizaciya birlestirilip, aktiv qatnas tiykarında bilim beriledi. Dóretiwshilik hám improvizatsiya ústin orin tutadı: balalarga ritm yamasa melodiya jaratiw, óz muzikasın kórsetiw imkaniyatı beriledi.

**2.Oqıtıwshı motivaciyası áhmiyetli:** IKT qollap-quwatlanıwı bilimlendiriw nátiyjeliligin arttıradı. Izertlewlerge qaraganda, Orff metodınan paydalangan klass oqıwshıları sazlılıq, ritm hám muzikalıq bayanlawda jaqsılanıw kórsetken. Qıtayda ótkerilgen izertlewde, Orff metodına tiykarlangan sabaqlar, dástúriy solfeggio hám muzika teoriyasınan góre, oqıwshılardıń sabaqqa qatnasıwı hám nátiyjeliligin sezilerli dárejede joqarılatıw baqlanǵan.

**3. Kodalı usılı:** Kodalı usılı uluwma bilim beriwde yeń keń tarqalǵan pedagogikalıq metodlardan biri. Ol vokal dawıstan pedagogikalıq qural sıpatında paydalanıw, milliy xalıq qosıwına erisiledi.

**4. Dalkroz evritmikası:** Dalcroze metodınıń tiykarǵı elementleri: eurhythmics (háreket arqalı ritm úyretiw), solfeggio hám improvizatsiya, yagniy muzikanı deneni seziw arqalı úyreniw tiykarında qurılǵan. Izertlewler sonı kórsetedi, balalar haqqında háreketke tiykarlangan ritmikalıq shınıǵıwlar (eurhythmics) ótkizilgende, ritmikalıq qábilet sezilerli dárejede jaqsılanıwı baqlanǵan.

**5. Tradi usıllardı Texnologiyalar menen integraciyalaw** - Zamanagóy kózqaraslar.

Texnologiyanın muzika tálimine kirip keliwi oqıtıw metodikasın túpten ózgerterdi:

Synth4kids bagdarlaması Dalcroze, Orff hám Kodály usılların virtual haqıyqatlıq, QR-kodlar, kollaboraciyalıq onlayn tájiriybeler menen birlestirip, STEAM qatnasına tiykarlangan pedagogikalıq qural sıpatında jaratılǵan. ArchiTone - LEGO ilhamındaǵı interaktiv sistema bolıp, muzika teoriyasın bloklar arqalı vizuallastıradı hám qıyın teoriyalıq koncepciyalardı ańsatlastıradı. Haptic interfeysler, máselen, "haptic flute," oqıwshılardıń metodikasın bayıtadı. Muzika sabaqlarında Orff, Kodály hám Dalcroze sıyaqlı sırt el metodların qollanıw bilim beriw nátiyjeliligin sezilerli dárejede arttıradı. Bul metodlar balalardı qatnasıwshı, sezimlerge bay, dóretiwshilik hám interaktiv tárizde oqıtıwǵa imkaniyat beredi. Olardıń nátiyjeliligin zamanagóy texnologiyalar - AR, VR, interaktiv programmalıq támiynatlar hám sensorlı qurılımlar arqalı jáne de kúsheytiw múmkin. Nátiyjede, oqıwshılar tek ǵana muzika teoriyasın tereń ózlestirip qoymastan, al sezimlik, estetikalıq hám intellektual rawajlanıwǵa erisedi.

1. Oqıwshılardıń pedagogikalıq kompetenciyasın arttırıw xalıq aralıq metodlar hám texnologiyalar boyınsha qánigeligin arttırıw kursları arqalı - ásirese, AKT komponentin óz ishine alıp.

2. Jergilikli mádeniyat hám muzika dástúrlerin integraciyalaw - Orff metodınıń lokalizaciya principine tiykarlanıp.

3. Ilimiy tiykarlangan bilim beriw quralların ámeliyatqa engiziw, máselen, Synth4kids yaki ArchiTone sıyaqlı programmalar dı klasqa engiziw.

4. Joqarı texnologiyalıq usıllardı sınap kóriw - haptic instrumentler, VR, AR járdeminde dástúriy sabaqlardı bayıtıw.

5. Izertlew hám monitoring - jańa qatnasıqlardıń nátiyjeliligi boyınsha sınav klassların shólkemlestiriw hám nátiyjelerdi ilimiy tiykarda bahalaw.

Mekteplerde muzika sabaqlarında sırt el bilimlendiriw texnologiyaların qollanıw zamanagóy bilimlendiriw procesinde áhmiyetli másele esaplanadı. Sebebi, muzika tek estetikalıq tárbiyanıń ğana emes, al shaxstıń intellektual hám emocional rawajlanıwınıń da áhmiyetli faktori esaplanadı. Orff, Kodali hám Dalcroze metodları oqıwshılarda muzikalıq persepciyanı kúsheytiw, ritmikalıq sezim, vokal hám dóretiwshilik qábiletlerin rawajlandırıwda nátiyjeli qatnas sıpatında ózin aqlağan. Sonıń menen birge, málimleme-kommunikaciya texnologiyaların engiziw, máselen, interaktiv baǵdarlamalar, AR/VR ortalıqları, haptic interfeysler oqıwshılardıń sabaqqa qızıǵıwshılıǵın arttırıp, muzika bilimlendiriwin jańa basqıshqa alıp shıǵadı.

Bul usıllardıń ózine tánligi sonda, olar milliy mádeniyat hám xalıq dóretiwshiligin jáhán muzika mádeniyatı menen úylestiriw imkaniyatın beredi. Nátiyjede, oqıwshı shaxsında muzikaǵa bolǵan qızıǵıwshılıq, emocionallıq sezgirlik hám kreativ pikirlew rawajlanadı.

#### **Paydalanılǵan adabiyatlar**

1. Orff C. Orff-Schulwerk: Music for Children. Mainz: Schott Music, 1963.
2. Choksy L. The Kodály Method. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1974.
3. Juntunen M., Westerlund H. The legacy of Jaques-Dalcroze in music education. Music Education Research, 3(2), 2001.
4. Mabini J. Comparative Analysis of Kodály, Suzuki, Dalcroze, Orff and Gordon Music Learning Theory in Early Childhood Music Education: A Literature Review. ResearchGate, 2024.
5. Xiong W. The Influence and Impact of the Orff-Music Method on Teaching and Learning in Music Education Course in Higher Education in China. ResearchGate, 2024.
6. UNESCO. Arts Education Policy Review: Global Trends. Paris: UNESCO Publishing, 2022.
7. Synth4kids: An Innovative Approach to Music Education Integrating VR, AR and Pedagogical Methods. International Journal of Information Technology and Education, 2022.
8. ArchiTone: An Interactive Educational System for Music Theory. arXiv preprint arXiv:2410.15273, 2024.
9. Haptic Flute: Multi-Sensory Learning in Music Education. arXiv preprint arXiv:1906.01197, 2019.

10. Kodály Z. Selected Writings on Music Education. Boosey & Hawkes, London, 1974.
11. Dalcroze É. Eurhythmics, Art and Education. London: Chatto & Windus, 1921.
12. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. Umumta’lim maktablarida musiqa fanini o‘qitish bo‘yicha metodik tavsiyalar. Toshkent, 2023.